Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
E. SHARPSTON
представено на 28 май 2020 година[1]

Дело C-238/19

EZ
срещу
Федерална република Германия, представлявана от
Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Федерална служба по въпросите на миграцията и бежанците)

(Преюдициално запитване от Verwaltungsgericht (Административен съд Хановер, Германия)

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Политика в областта на убежището — Условия за предоставяне на статут на бежанец — Директива 2011/95/ЕС — Тълкуване на член 9, параграф 3 — Мотиви за преследване — Член 10, параграф 1, буква д) — Понятие за политическо мнение — Отказ да бъде отбита военна служба — Отказ от военна служба по причини на съвестта“

1. В решение по дело Shepherd[2] Съдът за пръв път е разгледал дали Директива 2011/95/ЕС[3] дава основание да се предостави убежище на войник, който е отказал да продължи да изпълнява военната си служба във въоръжените части на Съединените американски щати във войната в Ирак. Сега Verwaltungsgericht (Административен съд Хановер, Германия) моли Съда за допълнителни разяснения по това решение. За разлика от г-н Shepherd, жалбоподателят в главното производство е избягал от страната си, за да не служи в армията, като в случая става въпрос по-конкретно за военна служба в сирийската армия по време на сирийската гражданска война. Следователно част от проблемите, които запитващата юрисдикция повдига, се различават от разгледаните по делото на г-н Shepherd. Съдът ме помоли да се съсредоточа в заключението ми върху тълкуването на приложимата по делото правна уредба, а именно член 9, параграф 3 от Директива 2011/93/ЕО (наричана по-нататък „Директивата за признаването“). По-конкретно ще разгледам въпроса дали следва да е налице причинно-следствена връзка между „мотивите за преследване“ и „действията на преследване“ (или липсата на закрила срещу тези действия) по смисъла на Директивата.

1 Език на оригиналния текст: английски.

2 Решение от 26 февруари 2015 г. (C-472/13, EU:C:2015:117).

3 Приложима към случая на г-н Shepherd е Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304, 2004 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 52). Към настоящото дело е приложима Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 337, 2011 г., стр. 9), която отменя и заменя Директива 2004/83/ЕО.

Международното право

Конвенцията за статута на бежанците

2. Съгласно член 1, раздел A, точка 2 от Женевската конвенция[4] определението за „бежанец“ обхваща всяко лице, което при „основателни опасения от преследване по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически убеждения, се намира извън страната, чийто гражданин то е, и не може да се ползва от закрилата на тази страна, или не желае да се ползва от такава закрила поради тези опасения“.

3. В член 1, раздел F, буква а) се посочва, че Женевската конвенция не се прилага по отношение на лице, за което има сериозни основания да се предполага, че е извършило „престъпление против мира, военно престъпление или престъпление против човечеството според определението, дадено за тези деяния в международните документи, изработени за вземане на отношение спрямо такива престъпления“[5].

Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи

4. Член 9, параграф 1 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи[6] гарантира правото на мисълта, съвестта и религията, включително свободата на промяна на религията или убежденията.

Правото на Съюза

Хартата на основните права на Европейския съюз

5. Член 10, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) съответства на член 9, параграф 1 от ЕКПЧ. Член 10, параграф 2 от Хартата предвижда, че правото на отказ от военна служба се признава съгласно националните закони, които уреждат това право. Съгласно член 52, параграф 3 от Хартата закрепените в нея права се тълкуват в съответствие с респективните гарантирани от ЕКПЧ права.

Директивата за признаването

6. Съображенията на Директивата за признаването включват следните изявления. Директивата за признаването е част от мерките, включени в Общата европейска система за убежище (наричана по-нататък „ОЕСУ“), основана на цялостното и пълно прилагане на Женевската конвенция и Протокола, които заедно представляват крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците[7]. Основната цел на тази директива е да гарантира прилагането от държавите членки на общи критерии за определяне на лицата, които реално се нуждаят от международна закрила, и да гарантира постоянно наличие на минимално

4 Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г., влязла в сила на 22 април 1954 г. (наричана по-нататък „Женевската конвенция“), допълнена с Протокол за статута на бежанците, подписан в Ню Йорк на 31 януари 1967 г., влязъл в сила на 4 октомври 1967 г. (наричан по-нататък „Протоколът“). Първоначално обхватът на Женевската конвенция е ограничен до лица, бягащи от събития, възникнали в Европа преди 1 януари 1951 г. Протоколът от 1967 г. премахва това ограничение и дава на Женевската конвенция универсален обхват.

5 Член 1, раздел F, букви б) и в) от Женевската конвенция предвиждат съответно, че Конвенцията не се прилага по отношение на лице, извършило тежко престъпление от неполитически характер извън страната, която му е дала убежище или което е виновно за извършването на деяния, противоречащи на целите и принципите на Организацията на обединените нации.

6 Подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“).

7 Съображения 3 и 4.

равнище на обезщетения[8]. Директивата зачита основните права и съблюдава принципите, признати в Хартата[9]. Държавите членки са обвързани от задълженията си по международноправните актове по отношението на третирането на лицата, които попадат в приложното поле на Директивата за признаването[10]. Консултациите с върховния комисар за бежанците на Организацията на обединените нации могат да предоставят полезни указания на държавите членки, когато от тях се иска да се произнесат по предоставянето на статут на бежанец съгласно член 1 от Женевската конвенция[11]. Следва да се определят стандарти относно определението и съдържанието на статута на бежанец с цел подпомагане на компетентните национални органи на държавите членки при прилагането на Женевската конвенция[12]. Необходимо е да се въведат общи критерии за признаване на статут на бежанец на лицата, подали молба за убежище по смисъла на член 1 от Женевската конвенция[13]“. В заключение, „едно от условията за признаването на статут на бежанец по смисъла на член 1, буква A от Женевската конвенция е наличието на причинно-следствена връзка между причините за преследване, а именно раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, и действията на преследване или липсата на закрила срещу такива актове“[14].

7. Съгласно член 1 целта на Директивата за признаването включва установяването на стандарти за определяне на граждани на трети държави или на лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила.

8. Член 2, буква г) дефинира понятието „бежанец“ като „гражданин на трета държава, който поради основателни опасения от преследване, основано на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група се намира извън държавата, чийто гражданин е, и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази държава, или лице без гражданство, което, като се намира по горепосочените причини извън държавата на предишното си обичайно пребиваване, не може или поради такива опасения не желае да се завърне в нея, и по отношение на което не се прилага член 12“[15]. Определението, дадено в член 2, буква ж) на „статут на субсидиарна закрила“ е „признаването от държава членка на гражданин на трета държава или лице без гражданство за лице, което отговаря на условията за субсидиарна закрила“.

9. Глава II е озаглавена „Оценяване на молбите за международна закрила“. В рамките на тази глава член 4, параграф 1 предвижда, че държавите членки оценяват, в сътрудничество с молителя, елементите, свързани с молбите за международна закрила. Съгласно член 4, параграф 3 това оценяване следва да бъде извършено за всеки отделен случай, като се вземат под внимание елементите, изброени в член 4, параграф 3, букви а)—д). Сред елементите са:

„а) всички относими факти, свързани с държавата на произход в момента на вземането на решение по молбата, включително законите и подзаконовите актове на държавата на произход, както и начинът на тяхното прилагане;

[…]

8 Съображение 12.
9 Съображение 16.
10 Съображение 17.
11 Съображение 22.
12 Съображение 23.
13 Съображение 24.
14 Съображение 29.
15 Вж. точка 13 по-долу.

в) индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя, включително и фактори като неговото минало, пол и възраст, за да може да се определи, въз основа на личните обстоятелства относно молителя, дали действията, на които той е бил или рискува да бъде изложен, биха могли да бъдат считани за преследване или за тежки посегателства;

[…]“.

Член 4, параграф 5 предвижда, че „[к]огато държавите членки прилагат принципа, съгласно който молителят има задължение да обоснове молба за международна закрила, и когато определени аспекти на неговите декларации не са подкрепени с документи или други доказателства, тези аспекти не изискват потвърждение, когато са изпълнени следните условия:

а) молителят е положил реални усилия да обоснове своята молба;

б) всички относими елементи, с които молителят разполага, са били представени и е било дадено задоволително обяснение за липсата на останалите относими елементи;

в) декларациите на молителя са преценени за непротиворечиви и достоверни и не влизат в разрез с наличната и относима към неговия случай обща и конкретна информация;

г) молителят е подал молбата си за международна закрила във възможно най-ранния момент, освен ако молителят може да посочи определени причини за това, че не го е направил; и

д) общата достоверност на твърденията на молителя е установена“.

10. В съответствие с член 6, буква а) сред субектите на преследване или тежки посегателства е и държавата.

11. Глава III, която обхваща членове 9—12, е озаглавена „Условия за определяне като бежанец“. Член 9 („Действия на преследване“) гласи:

„1. За да бъде разглеждан като действие на преследване по смисъла на член 1, буква A от Женевската конвенция, този акт трябва да:

а) е достатъчно сериозен по своето естество или по повторяемия си характер, за да представлява тежко нарушение на основните права на човека, и по-специално на правата, упражняването на които не е възможно да бъде ограничено по какъвто и да било начин по силата на член 15, параграф 2 от [ЕКПЧ];[16] или

б) представлява съвкупност от различни мерки, включително нарушения на правата на човека, която е достатъчно тежка, за да засегне отделното лице по начин, сравним с посоченото в буква а).

2. Действията на преследване по смисъла на параграф 1 могат да приемат, inter alia, следните форми:

а) физическо или психическо насилие, включително и сексуално насилие;

б) правни, административни, полицейски и/или съдебни мерки, които са дискриминационни сами по себе си или се прилагат по дискриминационен начин;

16 В член 15, параграф 2 от ЕКПЧ са изброени правата, които не могат да бъдат дерогирани, като например правото на живот.

в) наказателно преследване или наказания, които са непропорционални или дискриминационни;

г) отказ на съдебна защита, който се изразява в непропорционално или дискриминационно наказание;

д) наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на престъпления или на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране, посочени в член 12, параграф 2;[17]

е) действия, насочени срещу лицата по причина на техния пол или срещу деца.

3. В съответствие с член 2, буква г) между мотивите, посочени в член 10, и действията на преследване по параграф 1 от настоящия член или липсата на закрила срещу такива действия трябва да има връзка“.

12. Член 10, параграф 1 изброява пет „елемента“, които държавите членки трябва да взимат под внимание, когато оценяват „мотивите за преследване“, а именно раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група и политическо мнение (член 10, параграф 1, букви а)—д). Относно последно посоченото член 10, параграф 1, буква д) гласи:

„понятието „политическо мнение“ обхваща по-специално мнение, идеи или убеждения по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване, посочени в член 6, както и с техните политики или методи, независимо дали мнението, идеите или убежденията са били изразени в действия на молителя.

Член 10, параграф 2 предвижда, че „[к]огато се преценява основателността на опасенията от преследване на даден молител, фактът дали той действително притежава характеристиката, свързана с раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или с политическо мнение, която е в основата на преследването, е без значение, при положение че според субекта на преследването той притежава тази характеристика“.

13. Член 12 изброява обстоятелствата, при които гражданин на трета държава или лице без гражданство се изключва от кръга на бежанците по смисъла на Директивата за признаването. Сред тези обстоятелства са наличието на сериозни основания да се счита, че „съответното лице е извършило престъпление срещу мира, военно престъпление или престъпление срещу човечеството по смисъла на международните актове, съдържащи разпоредби относно тези престъпления“ (член 12, параграф 2, буква а)[18].

14. Член 13 задължава държавите членки да предоставят статут на бежанец на всеки гражданин на трета държава или на лице без гражданство, които отговарят на условията за определяне като бежанци съгласно разпоредбите на глави II и III от Директивата за признаването.

17 Вж. точка 13 по-долу.

18 Аналогична разпоредба (член 17, параграф 1, буква а) по същия начин изключва такова лице от кръга на лицата, които отговарят на условията за субсидиарната закрила. За пълнота добавям, че формулировката на член 12, параграф 2, букви б) и в) и аналогичните разпоредби относно субсидиарната закрила, а именно член 17, параграф 1, букви б) и в), са сходни с член 1, раздел F, букви b) и c) от Женевската конвенция; вж. бележка под линия 5 по-горе.

Директивата за процедурите

15. Целта на Директива 2013/32/ЕС[19] е да се определят общи процедури за предоставяне или отнемане на международна закрила съгласно Директивата за признаването. Тя се прилага за всяка молба за международна закрила, която е подадена на територията на Европейския съюз[20]. Изискванията за разглеждане на молбите са посочени в член 10. Държавите членки трябва да гарантират, че решенията по молбите за убежище се вземат от решаващия орган след извършване на подходящо разглеждане[21].

Националното право

16. Определение на понятието „бежанец“ в член 3, параграф 1 от Asylgesetz (Закон за убежището, наричан по-нататък „AsylG“) съответства на определението в член 2, буква г) от Директивата за признаването. Член 3a от AsylG определя „действия на преследване“ по начин, който е аналогичен на член 9 от Директивата за признаването (относно наказателното преследване или наказанията за отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия, когато военната служба би (предполагала извършването на военни престъпления) член 3a, параграф 2, точка 5 приповтаря член 9, параграф 2, буква д) от Директивата). Член 3b от AsylG посочва елементите на „мотивите за преследване“ по начин, сходен с този на член 10 от Директивата за признаването (относно понятието „политическо мнение“ член 3b, параграф 1, точка 5 приповтаря член 10, параграф 1, буква д) от Директивата). И накрая, член 3a, параграф 3 от AsylG, също както член 9, параграф 3 от Директивата за признаването, изисква наличието на връзка[22] между действията на преследване и мотивите за преследване.

Фактическите обстоятелства, производството и преюдициалните въпроси

17. Жалбоподателят, г-н EZ, е роден на 27 януари 1989 г. Той е сирийски гражданин. Напуска родината си по море и след като пътува по суша през редица държави, пристига във Федерална република Германия на 5 септември 2015 г. На 28 януари 2016 г. подава до Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Федерална служба по въпросите на миграцията и бежанците, Германия, наричана по-нататък „Bundesamt“) официална молба за убежище.

18. Г-н EZ информира Bundesamt, че докато е бил в Сирия е поискал да бъде отложена военната му служба поради опасения, че ще се наложи да участва в гражданската война. Сирийските власти му разрешили отлагане до февруари 2015 г., за да завърши образованието си в университета в Алепо. Г-н EZ завършва университетското си образование през април 2014 г. През ноември 2014 г. той напуска Сирия заради предстоящото му призоваване на военна служба през февруари 2015 г.

19 Директива на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (ОВ L 180, 2013 г., стр. 60) (наричана по-нататък „Директивата за процедурите“).

20 Член 3, параграф 1.

21 Член 10, параграф 3.

22 „Zwischen den in § 3 Absatz 1 Nummer 1 in Verbindung mit den in § 3b gennanten Verfolgungsgründen und den in Absätzen 1 und 2 als Verfolgung eingestuften Handlungen oder dem Fehlen von Schutz vor solchen Handlungen muss eine Verknüpfung bestehen“ (*Трябва да има връзка* между мотивите за преследване по член 3, параграф 1, точка 1, разглеждан във връзка с член 3b, и действията на преследване по член 3a, параграфи 1 и 2 или липсата на закрила срещу такива действия) (курсивът е мой).

19. С решение от 11 април 2017 г. Bundesamt признава на г-н EZ статут на субсидиарна закрила [23], но отхвърля молбата му за убежище на основание, че не е бил подложен на преследване в Сирия, което да е причина да бяга от родината си. Според Bundesamt в случая липсва причинно-следствена връзка между действието на преследване и мотива за преследване. На 1 май 2017 г. г-н EZ обжалва това решение пред запитващата юрисдикция.

20. В акта си за преюдициално запитване запитващата юрисдикция прави следните бележки.

21. От 2011 г. в Сирия има въоръжен вътрешен конфликт. Всички участващи в конфликта страни извършват — и продължават да извършват — тежки и систематични нарушения на международното хуманитарно право [24].

22. В Сирия съществува двегодишна обща военна служба за мъжете, сирийски граждани, навършили 18 години. Сирийското право не признава правото на отказ от военна служба по причини на съвестта [25]. Сирийската военна администрация продължава интензивно да набира войници. От задължените за военна служба лица се очаква при настъпване на момента за военна служба (например при изтичане на отлагането поради обучение) да се явят сами пред военната администрация. Лицата, които имат задължение за военна служба и не се явят пред военната администрация, обикновено се включват след шест месеца в списък на отклонилите се от военна служба лица. Този списък се предоставя на разположение на контролните пунктове и други държавни служби. Съгласно сирийското право задържаните лица, отклонили се от военна служба по време на война, ги застрашава строго наказание. Формата на наказанието е произволна: то варира от предвиденото от закона наказание лишаване от свобода до пет години до (на практика) екзекуция чрез изпращане на фронта без необходимото военно обучение.

23. Становището на запитващата юрисдикция е, че г-н EZ не желае да изпълни общото задължение да постъпи и служи в сирийската армия, което вероятно би било съпроводено с извършване на военни престъпления [26]. Като е избягал от Сирия и е подал молба за международна закрила, г-н EZ се е поставил в положение, именно поради това свое поведение, да е застрашен от наказателно преследване или наказания в неговата държава по произход.

24. В този контекст запитващата юрисдикция иска указания по няколко въпроса. По-конкретно тя иска от Съда да разгледа член 9, параграф 3 от Директивата за признаването и да поясни дали е необходимо да се установява причинно-следствена връзка между изброените в член 9, параграф 2 „действия на преследване“ и някой от „мотивите за преследването“, посочени в

23 Вж. точка 8 по-горе.

24 В акта си за преюдициално запитване запитващата юрисдикция подробно доказва с документи тази фактическа констатация.

25 В акта си за преюдициално запитване запитващата юрисдикция цитира Съвета на ООН за правата на човека, Доклад на Независимата международна анкетна комисия относно Сирийската арабска република, A/HRC/34/64, от 2 февруари 2017 г.

26 В акта си за преюдициално запитване запитващата юрисдикция цитира Резолюция на Генералната асамблея на ООН A/71/L.48 от 19 декември 2016 г., озаглавена „Международен, безпристрастен и независим механизъм за съдействие при разследването и наказателното преследване на лицата, отговорни за най-тежките престъпления съгласно международното право, извършени в Сирийската арабска република след март 2011 г.“.

член 10, параграф 1. При утвърдителен отговор на този въпрос запитващата юрисдикция пита дали съгласно Директивата автоматично се установява тази връзка, когато молбата за убежище е подадена на основание член 9, параграф 2, буква д)[27]. С оглед на това запитващата юрисдикция отправя следните преюдициални въпроси:

„1. Трябва ли член 9, параграф 2, буква д) от [Директивата за признаването] да се тълкува в смисъл, че „отказ[ът] да бъде отбита военна служба в случай на военни действия“ не изисква засегнатото лице да е направило този отказ в официално производство за отказ, когато правото на държавата по произход не предвижда право на отказ от военна служба?

2. При утвърдителен отговор на първия въпрос:

Закриля ли член 9, параграф 2, буква д) от [Директивата за признаването] с израза „отказ да бъде отбита военна служба в случай на военни действия“ и лица, които след изтичане на срока на отлагане на военната служба не се явяват пред военната администрация на държавата по произход и чрез бягство се отклоняват от задължителното набиране за военна служба?

3. При утвърдителен отговор на втория въпрос:

Трябва ли член 9, параграф 2, буква д) от [Директивата за признаването] да се тълкува в смисъл, че за задължено за военна служба лице, което не знае бъдещото си военно разпределение, военната служба сама по себе си „би предполагала“, пряко или непряко, „извършването на престъпления или на деяния, попадащи в приложното поле на основанията за експулсиране, посочени в член 12, параграф 2“, тъй като въоръжените сили в неговата държава по произход многократно и системно извършват такива престъпления или действия, като използват наборни военнослужещи?

4. Трябва ли член 9, параграф 3 от [Директивата за признаването] да се тълкува в смисъл, че дори при преследване по член 9, параграф 2, буква д) от [Директивата за признаването] в съответствие с член 2, буква г) от [Директивата за признаването] между мотивите, посочени в член 10 от Директивата, и действията на преследване по член 9, параграфи 1 и 2 от нея или липсата на закрила срещу такива действия трябва да има връзка?

5. При утвърдителен отговор на четвъртия въпрос: трябва ли да се приеме, че връзката по смисъла на член 9, параграф 3 във връзка с член 2, буква г) от [Директивата за признаването] между преследването поради наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба и мотивите за преследване вече е налице, когато наказателното преследване или наказанията се свързват с отказа?“.

25. Г-н EZ и Европейската комисия представят писмени становища. В съдебното заседание от 5 март 2020 г. двете страни, наред с Bundesamt и Германия, излагат и устни становища.

27 В акта си за преюдициално запитване запитващата юрисдикция сочи, че мнението на съдиите на национално ниво е разделено по въпроса дали трябва да има причинно-следствена връзка в случаите, когато търсещите убежище се позовават на член 9, параграф 2, буква д) от Директивата за признаването.

Оценка

Общи бележки

26. Преамбюлът на Директивата за признаването поставя рамката, в която трябва да се тълкуват нейните разпоредби. Женевската конвенция и Протоколът представляват основата, на която се прилага тази директива и която отчита напълно и принципите, залегнали в Хартата, и задълженията на държавите членки по международното право [28].

27. Директивата за признаването трябва следователно да се тълкува в светлината на нейната обща структура и предназначение при зачитане на Женевската конвенция и другите относими договори, посочени в член 78, параграф 1 ДФЕС, и при зачитане на правата, признати в Хартата [29]. Официалните изявления на Върховния комисар за бежанците на ООН предоставят полезни указания при тълкуването на Директивата за признаването [30].

28. Директивата за признаването има следната обща структура. Понятието „бежанец“ се отнася по-специално до гражданин на трета държава, който се намира извън държавата, чийто гражданин е, „поради основателни опасения от преследване“, основано на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група, и не може, или „поради тези опасения“ не желае да се обърне за „закрила“ към тази държава. Следователно това лице трябва, поради съществуващите в държавата му на произход обстоятелства, да изпитва основателни опасения, че би било лично преследвано на основание на поне една от петте причини, изброени в член 2, буква г) и член 10, параграф 1 от Директивата и в член 1, раздел А, параграф 2 от Женевската конвенция.

29. Съгласно член 4, параграф 3, букви а), б) и в) от Директивата за признаването при оценяването на молбата за международна закрила на лично основание трябва да се вземат под внимание следните елементи: (i) всички относими факти, свързани с държавата на произход в момента на вземането на решение по молбата, включително законите и подзаконовите актове на държавата на произход, както и начинът на тяхното прилагане; (ii) относими декларации и документи, представени от молителя; и (iii) индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя [31].

30. Сирийската държава и военната ѝ администрация попадат в обхвата на определението за „субекти на преследване или тежки посегателства“ по член 6, буква а) от Директивата за признаването.

28 Съображения 3, 4, 16 и 17 от Директивата за признаването.

29 Решение от 26 февруари 2015 г., Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, т. 23 и цитираната съдебна практика.

30 Вж. съображение 22 от Директивата за признаването. От особено значение за разглеждания въпрос са „Наръчник за процедурите и критериите за определяне статуса на бежанците съгласно Конвенцията от 1951 г. и Протокола за статута на бежанците от 1967 г.“, преработен наскоро през февруари 2019 г. (наричан по-нататък „Наръчникът“) и Насоките за международната закрила № 10 „Искания за предоставяне на статут на бежанец, свързани с отбиване на военна служба, в контекста на член 1, раздел А, параграф 2 от Конвенцията от 1951 г. и/или Протокола от 1967 г. за статута на бежанците“ (наричани по-нататък „Насоките на ВКБООН № 10“) (редакция от 12 ноември 2014 г.). Макар нито един от тях да не е правнообвързващ, тези документи отразяват установени принципи на международното право.

31 Решение от 26 февруари 2015 г., Shepherd (C-472/13, EU:C:2015:117, т. 26 и цитираната съдебна практика).

31. Член 12, параграф 2 от Директивата за признаването е изведен от член 1, раздел F от Женевската конвенция. При разглежданите обстоятелства приложим е само член 12, параграф 2, буква а)[32]. Изброените в тази разпоредба и в член 1, раздел F, буква а) от Женевската конвенция действия, водещи до изключване от кръга на бежанците, са идентични. А именно когато има „сериозни основания“ да се счита, че съответното лице е извършило престъпление срещу мира, военно престъпление или престъпление срещу човечеството по смисъла на международните актове, съдържащи разпоредби относно тези престъпления.

32. В Хартата на Международния военен трибунал[33] „престъпление против мира“ се определя като включващо планиране, подготовка, започване или водене на агресивна война или война в нарушение на международни договори или други споразумения. По естеството си такова престъпление може да бъде извършено само от лице на висока длъжност в йерархията на орган, представляващ държава или подобен на държава субект[34]. В акта за преюдициално запитване е посочено, че г-н EZ е млад мъж, който е избегнал военната служба в Сирия, като е избягал от страната. Според мен спокойно може да се изключи възможността, че ако беше постъпил в армията (в рамките на две години) той би се издигнал до военен служител с достатъчно висок ранг, за да е в състояние да извърши престъпление против мира.

33. От основните факти и твърденията на запитващата юрисдикция в акта за преюдициално запитване обаче е видно, че ако беше постъпил на военна служба, г-н EZ вероятно би бил изложен на риск от извършване на военни престъпления и/или престъпения против човечеството[35]. Редица международни актове дават определение на понятието „военни престъпления“. Такива престъпления включват сериозни нарушения на нормите на международното хуманитарно право, които имат за цел да защитят лицата, които не участват или вече не участват във военни действия, и да ограничат използваните методи и средства за водене на война. Понятието за военни престъпления обхваща деянията умишлено убийство и изтезание на цивилни лица[36]. Категорията „престъпления против човечеството“ обхваща деяния, като геноцид, убийство, изнасилване и изтезание, извършени като част от повсеместно или систематично нападение, насочено срещу цивилното население[37].

34. Декларираната в член 1 основна цел на Директивата за признаването е да гарантира прилагането от държавите членки на общи критерии за определяне на лицата, които реално се нуждаят от международна закрила в Европейския съюз[38]. По същество си рамката на тази директива е хуманитарна.

35. Важно е също да се припомни, че Директивата за признаването въвежда минимални хармонизирани стандарти за определяне на бежански статут[39]. Поради това е още по-важно да се гарантира, че тези правила се прилагат последователно и еднакво в държавите членки.

32 Основанията в член 12, параграф 2, букви б) и в) са отражение на член 1, раздел F, букви б) и в) от Женевската конвенция и следователно не са приложими тук (вж. по-горе бележка под линия 5).

33 Подписана в Лондон на 8 август 1945 г.

34 Вж. например точка 11 от Насоките за прилагането на изключващите клаузи: член 1, раздел F от Женевската конвенция (наричани по-нататък „Насоките на ВКБООН за изключващите клаузи“).

35 Вж. точки 21—23 по-горе.

36 Вж. заключението ми по дело Shepherd (C-472/13, EU:C:2014:2360, т. 41—43).

37 В това отношение запитващата юрисдикция цитира редица доклади и резолюции. Сред тях са Доклад на Независимата международна анкетна комисия относно Сирийската арабска република към Съвета на ООН за правата на човека, A/HRC/39/65 от 9 август 2018 г.; Резолюцията на Общото събрание на ООН относно „положението с правата на човека в Сирийската арабска република“, A/HRC/38/L20 от 2 юли 2018 г. и документ на Независимата международна анкетна комисия към Съвета на ООН за правата на човека „Нарушенията на правата на човека и нарушаването на международното хуманитарно право в Сирийската арабска република, от 21 юли 2016 г. до 28 февруари 2017 г.“, A/HRC/34/ CRP.3 от 10 Март 2017 г.

38 Вж. съображение 12 от Директивата за признаването.

39 Член 3 от Директивата за признаването.

36. Член 9, параграф 2, буква д) и параграф 3, както и член 10 трябва да се тълкуват в светлината на тези съображения.

По четвъртия и петия въпрос

37. С четвъртия и петия въпрос запитващата юрисдикция търси насоки за тълкуването на член 9, параграф 3 от Директивата за признаването[40]. Тя иска по-специално да се установи как следва да се тълкува тази разпоредба във връзка с член 9, параграф 2, буква д) и член 10, параграф 1, буква д).

38. С четвъртия въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали изискването в член 9, параграф 3 да има „връзка“ с някой от мотивите за преследване, изброени в член 10, се прилага дори когато „действието на преследване“ е наказателно преследване или наказания за отказ да се служи в армията в случай на военни действия, когато военната служба би предполагала извършването на престъпления и/или на престъпления против човечеството (член 9, параграф 2, буква д).

39. Bundesamt, Германия и Комисията са на еднакво становище, че между действията на преследване и мотивите за преследване винаги трябва да съществува причинно-следствена връзка. Г-н EZ оспорва това становище.

40. Считам, че предложеното от Bundesamt, Германия и Комисията тълкуване на член 9, параграф 3 от Директивата за признаването е правилно.

41. Първо, обратното тълкуване е несъвместимо със самото определение за бежанец в член 2, буква г) от Директивата за признаването (лице, което има „основателни опасения от преследване“ на основание поне на една от петте, изброени там причини, което „не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази държава“[41].)

42. Второ, би противоречало на изричната формулировка на самия член 9, параграф 3, съгласно който „*трябва* да има връзка“[42] между мотивите, посочени в член 10, и действията на преследване, така както са определени в член 9, параграф 1 или липсата на закрила срещу такива действия[43].

43. На това място е от полза да разгледаме по-подробно член 9, който определя елементите, които позволяват действията да се считат за преследване[44].

44. Член 9, параграф 1, буква а) уточнява, че съответните действия трябва да бъдат „достатъчно сериозни“ по своето естество или по повторяемия си характер, за да представляват „тежко нарушение на основните права на човека“, и по-конкретно на абсолютните права, за които по силата на член 15, параграф 2 от ЕКПЧ не се допуска никаква възможност за дерогация. Член 9, параграф 1, буква б) уточнява, че за преследване също следва да се счита съвкупност от различни мерки, включително и нарушения на правата на човека, която е „достатъчно тежка, за да засегне индивида по начин, сравним“ с посоченото в член 9, параграф 1, буква а). За да попадне търсещият убежище в обхвата на Директивата за признаването, всички твърдени действия на преследване трябва да достигат прага, установен в член 9, параграф 1.

40 Член 9, параграф 3 препраща към член 9, параграф 1, но — донякъде любопитно — не споменава (неизчерпателния) списък на конкретни „действия на преследване“, установен в член 9, параграф 2. Вж. допълнително по-долу точка 45.

41 Вж. точка 28 по-горе.

42 Курсивът е мой.

43 Вж. в допълнение точка 45 по-долу.

44 Решение от 5 септември 2012 г., Y и Z (C-71/11 и C-99/11, EU:C:2012:518, т. 53).

45. Член 9, параграф 2 съдържа разнороден списък от възможни действия на преследване. Списъкът е само примерен. Първите четири точки описват деяния, които могат да бъдат извършени от субект на преследване или представляват тежки посегателства срещу лице. Действията, посочени в петата и шестата точка, са обусловени от предшестващо поведение или качество на лицето, което след това е подложено на посоченото третиране. Тъй като списъкът в член 9, параграф 2 е примерен („[…] могат да приемат, inter alia, следните форми: […]“), за целите на член 9, параграф 1 буква а) и други действия, които не са изброени, могат въпреки това да бъдат определени като действия на преследване [45]. Във всички случаи е ясно, че преди да бъде *определено* като „действие на преследване“, действие от *вида* (или *формата*) по член 9, параграф 2 трябва да достигне *нивото на суровост* по член 9, параграф 1.

46. Член 9, параграф 3 препраща към член 9, параграф 1 („действията на преследване по параграф 1 от настоящия член“), но не споменава примерния списък от такива действия в член 9, параграф 2. Това може да е законодателен пропуск, но може и напротив да е умишлено. Нищо в Директивата за признаването не сочи към причините за пропуска. В член 9, параграф 3 може да няма препращане към член 9, параграф 2 просто защото той не изброява изчерпателно действията на преследване (това са предназначението и целта на член 9, параграф 1) [46]. Законодателят може да е приел, че член 9, параграф 1 имплицитно включва примерния списък от член 9, параграф 2 на това какво *може* да представлява действия, които са достатъчно сериозни за целите на член 9, параграф 1.

47. Каквото и да е правилното обяснение, обаче не ми се струва достоверно предположението, че за всяка от формите на действие, изброени в член 9, параграф 2, не е необходимо да се установява причинно-следствена връзка между действията и мотивите за преследване.

48. Трето, такова тълкуване не би съответствало на формулировката на член 1, раздел А, точка 2 от Женевската конвенция, който се отнася до лица, които имат основателни опасения от преследване „по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически убеждения“. Това определение, разбира се, е отразено в член 2, буква г) от Директивата за признаването (както посочих по-горе в т. 41), която трябва да се тълкува в съответствие с Женевската конвенция [47]. Отбелязвам също така, че съгласно обяснителния меморандум към Директивата за признаването в преработената версия на Директивата законодателят се е опитал да изясни какво означава сега „изискването за причинно-следствена връзка“ в член 9, параграф 3 [48].

49. Четвърто, Съдът последователно посочва необходимостта да се докаже причинно-следствена връзка между опасенията от преследване и основанията в член 10, параграф 1. Решенията на Съда по дела относно молби за предоставяне на убежище на основание вероизповедание или сексуална ориентация са примери, които лесно могат да бъдат приложени по аналогия към разглеждания тук въпрос [49].

45 Вж. точка 44 по-горе.

46 Вж. точка 45 по-горе.

47 Вж. съображение 24 от Директивата за признаването.

48 Вж. Предложение на Комисията и на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети държави или лицата без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила COM(2009) 551 окончателен от 21 октомври 2009 г., стр. 7 и 8: „[в] много случаи, в които преследването произтича от недържавни субекти, като милиция, кланове, престъпни мрежи, местни общности или семейства, актът на преследване не е извършен поради причини, свързани с причините от Женевската конвенция, а например с престъпни намерения или като лично отмъщение. Въпреки това в такива случаи често държавата [не] може или не желае да предостави закрила на въпросното лице поради причина, свързана с Женевската конвенция (като например религия, пол, етническа принадлежност и др.). За да се справи с евентуални пропуски по отношение на закрилата, в предложението изрично се посочва, че изискването за връзка между акта на преследване и причините за преследване е изпълнено и тогава, когато съществува връзка между актовете на преследване *и липсата на закрила от такива актове*“ курсивът е както в оригиналния текст.

49 Решения от 5 септември 2012 г., Y и Z (C-71/11 и C-99/11, EU:C:2012:518, т. 55), що се отнася до религията, и от 2 декември 2014 г., A и др. (C-148/13—C-150/13, EU:C:2014:2406, т. 60), що се отнася до сексуалната ориентация.

50. Пето, би противоречало на целта на Директивата за признаването да се игнорира необходимостта от установяване на причинно-следствена връзка между мотивите за преследване и действията на преследване или липсата на закрила срещу такива действия [50].

51. Изводът ми следователно е, че член 9, параграф 3 от Директива за признаването трябва да се тълкува в смисъл, че винаги трябва да има причинно-следствена връзка между мотивите за преследване в член 10, параграф 1 и действията на преследване, определени в член 9, параграф 1, включително в случаите, когато търсещият международна закрила иска да се позове на член 9, параграф 2, буква д) от тази директива.

52. И тъй като предлагам на четвъртия въпрос да се отговори утвърдително, е необходимо да се даде отговор на петия въпрос. С този въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали причинно-следствената връзка, изисквана от член 9, параграф 3, автоматично е налице в случаите, когато търсещият убежище се позовава на член 9, параграф 2, буква д) от Директивата за признаването. Неразделна част от този въпрос са въпросите, свързани с процеса на оценяване на такива искания по реда на член 4.

53. Г-н EZ изтъква, че когато молител се позовава на отказ да бъде отбита военна служба по причини на съвестта, следва да се счита, че чрез този отказ той изразява политическо мнение и че на това основание в държавата му по произход ще бъде подложен на преследване чрез налагане на наказание за укриване от военна служба.

54. Bundesamt твърди, че не може да се приеме, че всички лица, които откажат да отслужат военна служба, могат да се позоват на член 10, параграф 1, буква д) от Директивата за признаване. За да се докаже необходимата причинно-следствена връзка, трябва на сирийската държава да е било ясно, че съответното лице се е отклонило от военна служба по причини на съвестта и това трябва да бъде доказано чрез външно изразяване на тези възгледи.

55. Германия поддържа, че от това, че молителите са се позовали на член 9, параграф 2, буква д) от Директивата за признаването, не следва, че във всички случаи е налице причинно-следствена връзка. Молителите трябва да докажат причините за преследване, а компетентните национални органи трябва да могат да проверят твърденията им. Този процес на проверка може да включва и посочени външни източници, където молителят е изразил политическите си мнения, като например публикации в публични платформи в интернет.

56. Според Комисията е очевидно, че молбите за международна закрила изискват индивидуална проверка на всеки отделен случай. Всички факти трябва да бъдат оценени в съответствие с член 4 от Директивата за признаването. Отказът от военна служба с цел да се избегне рискът от участие в извършването на военни престъпления може да бъде приет за изразяване на политическо мнение за целите на член 10, параграф 1, буква д) от Директивата за признаването.

57. Съдът не разполага с информация кое от петте основания, изброени в член 10, параграф 1 от Директивата за признаването, е посочил г-н EZ. Съгласно акта за преюдициално запитване г-н EZ е посочил, че независимо от личните му мотиви, само поради бягството му от Сирия и подаването във Федерална република Германия на молба за предоставяне на убежище, вече е заплашен от преследване в Сирия. Запитващата юрисдикция изхожда от предположението, че относимото основание за преследване в случая на г-н EZ е член 10, параграф 1, буква д) (политическо мнение). Макар да е възможно това предположение да е вярно, това не означава задължително, че това може да е единственото приложимо основание [51].

50 Вж. съображение 29 от Директивата за признаването, в което се подчертава, че наличието на такава причинно-следствена връзка е „едно от условията за признаването на статут на бежанец по смисъла на член 1, буква А от Женевската конвенция“.

51 Вж. допълнително точка 79 по-долу.

58. Определението за „бежанец“ в член 2, буква г) от Директивата за признаването предвижда, че компетентните органи трябва да бъдат убедени, че молителят е или съществува опасност да стане обект на преследване. Съгласно член 9 във връзка с член 10 понятието за преследване включва както „действието на преследване“, така и „мотивите за преследване“ [52].

59. Когато търсещият международна закрила сочи като „действие на преследване“ член 9, параграф 2, буква д) и може да докаже, че отговаря на двете кумулативни условия в тази разпоредба (а именно, че е изложен на риск от наказателно преследване или наказания за отказ да бъде отбита военна служба и че, ако трябва да служи във въоръжените сили, службата му вероятно ще включва деяния, попадащи в обхвата на член 12, параграф 2) [53], необходимо ли е също така да докаже, че има политическо мнение, за да установи „мотив за преследване“ за целите на член 10, параграф 1, буква д)?

60. Основанията за петия въпрос на запитващата юрисдикция изглежда са, че когато са изпълнени условията на член 9, параграф 2, буква д), молителят вече е доказал необходимите елементи от понятието за политическо мнение. Той е направил това чрез противопоставяне на идеологията на своята страна за начина на водене на война, който включва извършването на военни престъпления и/или нарушения на международното хуманитарно право.

61. С оглед на общата структура на Директивата за признаването ми се струва, че при оценяването на молба за бежански статут няма място за автоматично прилагане. Така в случаите, когато молителят посочва като „действие на преследване“ член 9, параграф 2, буква д), компетентните власти все пак трябва да извършат оценка съгласно член 10, параграф 1, за да установят мотивите за преследване.

62. Член 10, параграф 1, буква д) предвижда, че „понятието политическо мнение“ обхваща по-специално мнение, идеи или убеждения по въпроси, свързани с потенциалните субекти на преследване, посочени в член 6, както и с техните политики или методи, *независимо дали мнението, идеите или убежденията са били изразени в действия на молителя*.

63. Това е едно широко определение. То може да обхване както лице с политическо мнение, което просто се различава от това на правителството в неговата държава по произход, така и лица, които вече са разпознати като политически противници (или опоненти на държавата) и които се опасяват да не изгубят свободата си или дори живота си в държавите си по произход.

64. Освен това от последната част от текста на член 10, параграф 1, буква д), която гласи: „независимо дали мнението, идеите или убежденията са били изразени в действия на молителя“, става ясно, че съответното лице *не* трябва да доказва, че е изразило мнението си външно, било в държавата си по произход, преди да я напусне, или впоследствие, в държавата, в която кандидатства за убежище. Причините защо това следва да е така са очевидни. В един репресивен режим човек, който е достатъчно смел или говори прибързано, може да бъде арестуван или притиснат, преди да може да избяга от държавата и да потърси убежище на друго място.

65. Поради това не мога да се съглася с изразеното от Bundesamt и германското правителство становище, че за да може молителят да се позове на член 10, параграф 1, буква д), трябва външно да е изразил политическото си мнение. Това становище е несъвместимо с текста на Директивата за признаването и противоречи на подробно посочените в член 4 от нея задължения за оценяване [54].

52 Вж. заключението на моя починал и уважаван приятел и колега генерален адвокат Bot по съединени дела Y и Z (C-71/11 и C-99/11, EU:C:2012:224, т. 21—22).

53 Вж. точки 31—33 по-горе.

54 Вж. също по аналогия решение от 25 януари 2018 г., F (C-473/16, EU:C:2018:36, т. 31 и 32).

66. Член 10, параграф 2 предвижда, че „[к]огато се преценява основателността на опасенията от преследване на даден молител, фактът дали той действително *притежава* характеристиката, свързана с [...] политическо мнение, която е в основата на преследването, *е без значение*, при положение че според субекта на преследването той *притежава* тази характеристика“ (курсивът е мой). Следователно компетентните органи, които разглеждат молбата за убежище, трябва да установят *дали* съответното лице действително отстоява въпросното политическо мнение, *или* може *основателно да се предполага*, че субектът на преследването (в случая сирийската държава) ще му припише такова мнение [55].

67. Ако не са налице основателни опасения от преследване, лицето няма да попадне в обхвата на определението на понятието „бежанец“ [56]. Следователно абстрактните опасения от наказателно преследване и наказания за отклоняване от военна служба не представляват основателни опасения от преследване за целите на Директивата за признаването. По същия начин човек, чиито възражения срещу задължителната военна служба се основават на опортюнизъм („Искам да продължа с кариерата си, а не да си губя времето в армията“) или на желание да избегне трудностите и потенциалните рискове при военната служба, няма да попадне в обхвата на Директивата [57].

68. Налагащото се определяне дали това не е така е възможно само след задълбочена оценка в съответствие с член 4 от Директивата за признаването.

69. Тук следва да се отбележи, че международното право признава правото на отказ от военна служба по причини на съвестта, макар че не съдържа пълно определение на това право [58]. Европейският съд по правата на човека (наричан по-нататък „Съдът в Страсбург“) също подчертава значимостта на свободата на мисълта, съвестта и религията. Тя се счита за една от основите на демократичното общество [59]. Защитата, предоставена от член 9 от ЕКПЧ (който е отразен в член 10 от Хартата), се простира далеч отвъд изразяването на религиозни убеждения. Тя се прилага към всички лични, политически, философски и морални убеждения. Съдът в Страсбург постановява, че противопоставянето на военната служба може да представлява убеждение, което е достатъчно състоятелно, сериозно, последователно и значимо, за да бъде защитено от член 9, параграф 1 от ЕКПЧ [60]. Освен това Съдът в Страсбург приема, че за да се преценят колко сериозни са убежденията и за да се предотвратят опитите за злоупотреба с предоставените от член 9 от ЕКПЧ гаранции, е легитимно компетентните национални органи да разпитват съответното лице [61]. На основание член 52, параграф 3 от Хартата правата, закрепени в член 10, параграф 1 от Хартата, които съответстват на правата в член 9 от ЕКПЧ, трябва да се тълкуват като обхващащи отказа от военна служба по причини на съвестта.

55 Вж. Насоките на ВКБООН № 10, точка 51.

56 Вж. Наръчника, точки 80—83. Вж. също коментара на член 12, буква д), понастоящем член 10, параграф 1, буква д) от Директивата за признаването в обяснителния меморандум към предложението на Комисията за Директива 2004/83/ЕО, първа версия на Директивата за признаването (Предложение за Директива на Съвета относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила, COM(2001) 510 окончателен).

57 Вж. Наръчника, точки 167 и 168.

58 Така както член 18 от Всеобщата декларация за правата на човека, така и член 18 от Международния пакт за граждански и политически права гласят, че всеки има право на свобода на мисълта, съвестта и религията (тези разпоредби са цитирани съответно в точки 8 и 9 от Насоките на ВКБООН № 10). В точка 3 от тези насоки отказът от военна служба по причини на съвестта е определен като възражение срещу военна служба, което произтича от принципи и причини, свързани със съвестта, включително дълбока убеденост, произтичаща от религиозни, морални, етични, хуманитарни или други подобни мотиви.

59 Решение от 26 април 2016 г., Izzettin Doğan и др. с/у Турция (CE:ECHR:2016:0426JUD006264910, [ГО], § 109). Относно широкия обхват на член 9 от ЕКПЧ вж. също едно старо, но добре познато решение, Доклад на Комисията от 12 октомври 1978 г. DR 19, Arrowsmith с/у Обединеното Кралство, № 7050/75, което се отнася до предоставената защита, както на религиозните, така и на нерелигиозните мнение и убеждения, включително непротиворечиви и искрени философски убеждения, като пацифизъм.

60 Решение от 7 юли 2011 г., Bayatyan с/у Армения (ECHR:2011:0707JUD002345903 [ГО], § 110 и цитираната съдебна практика).

61 Решение от 15 септември 2016 г., Papavasilakis с/у Гърция (CE:ECHR:2016:0915JUD006689914, § 54).

70. В контекста на Директивата за признаването член 4, параграф 1 позволява на държавите членки да възложат на молителите тежестта „[…] да представ[ят] във възможно най-кратък срок всички необходими елементи в подкрепа на своята молба за международна закрила […]“. Въпреки това обаче тази разпоредба създава и позитивно задължение за държавите членки да действат в сътрудничество с молителя, за да преценят относимите факти и доказателства във връзка с неговата молба. Оценяването следва да бъде извършено за всеки отделен случай, като следва да се вземат под внимание индивидуалното положение и личните обстоятелства относно молителя. В това отношение член 4, параграф 5 от Директивата за признаването отчита, че молителят невинаги може да бъде в състояние да обоснове искането си с документи или други доказателства. Когато са изпълнени кумулативните условия на тази разпоредба, не се изискват такива доказателства [62].

71. Съгласно постоянната съдебна практика декларираното от молителя е само отправна точка за оценяването, извършвано от компетентните власти [63]. Целта на тази оценка е да се гарантира, че са изпълнени целите на ОЕСУ: а именно да се предоставя статут на бежанец само на лицата, чиито най-основни права има опасност да бъдат изложени на сериозно отричане или на систематично нарушение и чийто живот е станал непоносим в тяхната държава по произход [64]. Обстоятелствата в главното производство се различават от тези в решение по дело Shepherd [65] (което се отнася за военнослужещ, а не за лице, което е избягало, за да избегне набиране за военна служба). Въпреки това делото представлява полезна отправна точка. В решението Съдът обяснява, че качеството на военен е необходима, но не достатъчна предпоставка, за да се приложи член 9, параграф 2, буква д) от Директивата за признаването. Тази разпоредба визира единствено състояние на конфликт, в който „именно военната служба като такава би предполагала извършването на военни престъпления“ (молителят не трябва да доказва, че би му се наложило лично да извърши такива престъпления). По-скоро „законодателят на Съюза е имал намерение да бъде взет предвид обективно общият контекст, в който се изпълнява тази служба“. Закрилата може да бъде разширена само за тези други лица, изпълнението на чиито функции може „да ги доведе по достатъчно пряк начин и с разумна правдоподобност“ до участие в такива действия. Тъй като обаче член 9, параграф 2, буква д) цели да защити молителя, който се противопоставя на военната служба, защото не иска да се изложи на бъдещо извършване на действия от същия вид като тези по член 12, параграф 2, заинтересованото лице „може да се позове само на правдоподобността“ на извършването на такива действия. Така преценката, която националните органи трябва да извършат съгласно член 4, параграф 3, може да се основава само на „*съвкупност от улики, която единствено е от естество да установи, с оглед на всички разглеждани обстоятелства, че положението на тази служба прави правдоподобно извършването на такива актове*“ (курсивът е мой) [66].

72. Относимите процесуалноправни разпоредби, регламентиращи провеждането на това оценяване, се съдържат в Директивата за процедурите, а не в Директивата за признаването [67]. По мое мнение в случаите, когато молителите се позовават на член 9, параграф 2, буква д), неизбежно ще има значително припокриване между оценяването дали е налице „действие на преследване“ съгласно тази разпоредба и оценката дали молителят е доказал „мотив за преследване“ по член 10. Би било и изкуствено, и неоправдано обременително да се изисква молителят да докаже фактите, изведени в решение Shepherd [68], за да покаже, че са налице

62 Вж. по-горе точка 9 и бележка под линия 19, вж. още решение от 2 декември 2014 г., A и др. (C-148/13—C-150/13, EU:C:2014:2406, т. 50, 51 и 58).

63 Решение от 25 януари 2018 г., F (C-473/16, EU:C:2018:36, т. 28).

64 Вж. например (по отношение на религиозно убеждение) заключението генералния адвокат Bot по съединени дела Y и Z (C-71/11 и C-99/11, EU:C:2012:224, т. 28).

65 Решение от 26 февруари 2015 г. (C-472/13, EU:C:2015:117).

66 Решение от 26 февруари 2015 г., Shepherd (C-472/13, EU:C:2015:117, т. 34—40).

67 Вж. по-горе точка 15 и решението от 2 декември 2014 г., A и др. (C-148/13—C-150/13, EU:C:2014:2406, т. 47 и цитираната съдебна практика).

68 Решение от 26 февруари 2015 г. (C-472/13, EU:C:2015:117).

условията на член 9, параграф 2, буква д), и след това да доказва същите факти отново, за да покаже, че идеологията на правителството в държавата му по произход е да подкрепя извършването на военни престъпления от армията, на които е правдоподобно той да се противопоставя.

73. По отношение на мотивите за преследване по член 10, параграф 1 в акта за преюдициално запитване не се уточнява дали г-н EZ твърди, че отказва военна служба, защото е пацифист и е против *всяка* употреба на военна сила или основанията за възраженията му са по-ограничени. Съвсем правдоподобно е сред тези основания да е фактът, че войната в Сирия е гражданска война и че използваните от сирийската държава методи за водене на тази война включват извършването на военни престъпления и противоречат на международното хуманитарно право[69]. Легитимно е компетентните органи да искат да установят естеството на отказа му.

74. При извършването на това оценяване компетентните органи могат да вземат предвид следните обстоятелства.

75. Отказът от военната служба по необходимост включва някаква степен на конфликт между ценностите на властите и тези, изповядвани от лицето, което се противопоставя. Следователно отстояването на мнение, идея или убеждение в противоречие с действията на сирийската държава може да представлява политическо мнение за целите на член 10, параграф 1, буква д) от Директивата за признаването.

76. Ако се установи, че поради убежденията си молителят е против отбиването на военна служба, следващата стъпка в оценката е да се провери дали са налице обективни и субективни фактори, които да свидетелстват за това, че той има основателни опасения от преследване поради политическото си мнение или убеждения.

77. Що се отнася до обективните фактори, обстоятелството, че войската е наборна, е обективен фактор, който може да сочи, че лице, което възразява срещу отбиването на такава задължителна военна служба, вероятно би влязло в конфликт с държавните органи в държавата си по произход.

78. Ако държавата по произход на молителя активно участва във война и са налице, както е в случая, доказателства, че войната се води в нарушение на международното хуманитарно право и включва системни и повтарящи се случаи на военни престъпления, документирани от достоверни източници, това е силно обективно съображение в подкрепа на молбата за статут на бежанец, подадена на основание член 10, параграф 1, буква д)[70].

79. Следва да се съобрази дали съществува реална и осъществима възможност за засегнатото лице да отбие алтернативна служба, като така изпълни наборните си задължения. Относим фактор е и липсата на процедура за получаване или признаване на статут на отказал се от военна служба в държавата по произход. Ако националният закон и/или практика в държавата по произход не предоставят правни средства за отказ от военна служба, напълно възможно е избягването на военната служба само по себе си да се възприема от държавата като израз на политически възгледи[71].

69 Вж. например доклада „Отказ от военна служба по причини на съвестта“, изготвен в изпълнение на резолюции 14 (XXXIV) и 1982/30 на Подкомисия за предотвратяване на дискриминация и защита на малцинствата от г-н Asbjern Eide и г-н Chama Mubanga-Chipoya, т. 33 (наричан по-нататък „Докладът: Отказ от военна служба по причини на съвестта“).

70 Вж. Насоките на ВКБООН № 10, точка 44.

71 Вж. по-горе бележка под линия 25 и Насоките на ВКБООН № 10, точка 52.

80. От значение са и естеството и тежестта на наказанията и третирането, които се налагат на лицата, отказали да отбият военната си служба в Сирия, както и дали наказанието за избягване на военна служба е непропорционално или жестоко [72].

81. При извършването на оценката националните органи трябва също така да отчитат, че законите за наборната военна служба обикновено се прилагат към относително млади пълнолетни лица. Възможно е такъв кандидат за убежище да не изложи толкова философски мотиви, колкото биха могли да се очакват от по-възрастен човек при такива обстоятелства [73].

82. Като се има предвид изобилието от материали, документиращи режима в наборната войска и жестокото третиране на отклонилите се от военна служба лица, би било напълно необосновано да се очаква молителите да предоставят доказателства, че са информирали сирийските военни органи за отказа си да отбият военна служба, *преди* да избягат от Сирия [74]. Не мога да видя и основателна причина да се изисква от търсещи убежище лица да представят доказателства за публикации в социални медии, с които публично заклеймяват начина на водене на война в Сирия (вероятно от безопасно място извън страната). Подобно изискване би довело до твърде изкуствено прилагане на Директивата [75].

83. За изчерпателност добавям, че г-н EZ може да пожелае да се позове на други причини, посочени в член 10, параграф 1, като принадлежност към определена социална група (член 10, параграф 1, буква г) [76] или религиозни вярвания (член 10, параграф 1, буква б). Който и мотив или мотиви за преследване да реши да посочи, компетентните органи са длъжни да направят оценка в съответствие с член 4 от Директивата за признаването [77].

84. Какъв е случаят на г-н EZ в главното производство?

85. В съответствие с член 13 от Директивата за признаването на г-н EZ трябва да бъде предоставен статут на бежанец, ако отговаря на условията за определяне като бежанец за целите на глави II и III. Оценяването, разбира се, следва да се извършва от компетентните национални органи и подлежи на контрол от националните съдилища. Според мен е важно да се подчертаят следните елементи.

86. При завършването на университетското си образование г-н EZ е бил 25-годишен. Към този момент военната му служба все още е била отложена. При пристигането си в Германия той е бил на 26 години, а към момента на подаване на молбата за убежище — на 27 години. Съгласно сирийското право г-н EZ е попадал в групата на подлежащи на наборна военна служба и законът не е предвиждал право на отказ от военна служба по причини на съвестта [78]. Няма доказателства, че военните органи са преустановили набирането на военнослужещи. Изглежда за онези, които отказват да служат в армията, няма правдоподобна алтернатива на военната служба. Добре документирано е, че лицата, които отказват да служат, биват подлагани на жестоки наказания. Посоченото от запитващата юрисдикция в акта за преюдициално запитване, че в гражданската война в Сирия извършването на военни престъпления по смисъла на член 12, параграф 2 от Директивата е широко разпространено и има множество документирани случаи на нарушения

72 Вж. Наръчника на ООН, точка 169.

73 Докладът: Отказ от военна служба по причини на съвестта, точка 91.

74 Вж. по-горе точка 22.

75 Вж. по-горе точка 65.

76 Видно от фактите, изложени в решението на Съда от 26 февруари 2015 г., Shepherd, C-472/13, EU:C:2015:117, в молбата си за предоставяне на статут на бежанец г-н Shepherd се е позовал на основанието принадлежност към социална група (член 10, параграф 1, буква г) от Директивата за признаването).

77 Вж. Наръчника на ООН, точка 66.

78 Вж. по-горе точка 22.

на международното хуманитарно право, само отразява заключенията на редица международни органи. Всичко това са обективни фактори, които подкрепят заключението, че е вероятно човек като г-н EZ да има политическо мнение на лице, което отказва да изпълнява военна служба, за целите на член 10, параграф 1, буква д) от Директивата за признаването.

87. Съгласно Директивата за признаването компетентните органи са длъжни да проверят дали обяснението на г-н EZ за мотивите за преследването му са убедителни. Считат ли, че е искрен? Достоверно ли е обяснението му?

88. В това отношение може би е от значение, че когато г-н EZ е избягал от Сирия, призоваването му в армията е било предстоящо (три месеца преди да изтече отлагането му). Следователно към този момент е било много вероятно, че ако стане наборен военнослужещ, той ще бъде въвлечен в гражданската война. Тези фактори са безспорно относими към всяко оценяване по Директивата за признаването.

89. В заключение считам, че когато търсещ убежище сочи за действие на преследване член 9, параграф 2, буква г) от Директивата за признаването, позоваването на тази разпоредба не означава автоматично, че съответното лице има основателни опасения от преследване, защото има политическо мнение по смисъла на член 10, параграф 1, буква д) от нея. Компетентните национални органи, чиито действия подлежат на съдебен контрол, трябва да установят дали има причинно-следствена връзка за целите на тази директива. При извършването на оценката могат да бъдат от значение следните фактори: дали държавата по произход на молителя води война, какви са по естеството си методите, използвани от военните власти в тази война, дали има изготвени доклади за държавата, от които да става ясно по-специално наборна ли е военната служба, дали националното законодателство признава статут на лице, което отказва да отбие военна служба по причини на съвестта, и ако е така — какви са процедурите за установяване на такъв статут, как се третират лицата, които са призовани, но отказват да отбият военна служба, наличието или липсата на алтернативи на военната служба и личните обстоятелства на молителя, включително възрастта му.

Заключение

90. Предвид изложените съображения предлагам на Съда да отговори на четвъртия и петия въпрос, поставени от Verwaltungsgericht (Административен съд Хановер, Германия), по следния начин:

– „член 9, параграф 3 от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила, следва да се тълкува в смисъл, че винаги трябва да има причинно-следствена връзка между мотивите за преследване в член 10, параграф 1 и действията на преследване, определени в член 9, параграф 1, включително в случаите, когато търсещият международна закрила иска да се позове на член 9, параграф 2, буква д) от тази директива;

– когато търсещ убежище сочи за действие на преследване член 9, параграф 2, буква г) от Директива 2011/95/ЕС, позоваването на тази разпоредба не означава автоматично, че съответното лице има основателни опасения от преследване, защото има политическо мнение по смисъла на член 10, параграф 1, буква д) от нея. Компетентните национални органи, чиито действия подлежат на съдебен контрол, трябва да установят дали има причинно-следствена връзка за целите на тази директива. При извършването на оценката могат да бъдат от значение следните фактори: дали държавата по произход на молителя води

война, какви са по естеството си методите, използвани от военните власти в тази война, дали има изготвени доклади за държавата, от които да става ясно по-специално наборна ли е военната служба, дали националното законодателство признава статут на лице, което отказва да отбие военна служба по причини на съвестта, и ако това е така — какви са процедурите за установяване на такъв статут, как се третират лицата, които са призовани, но отказват да отбият военна служба, наличието или липсата на алтернативи на военната служба и личните обстоятелства на молителя, включително възрастта му“.